

drie-maandelijks nieuwsbrief van de Janusz Korczak Stichting

nummer 3, oktober 2007

Van de redactie en het bestuur

In het bulletin dat voor u ligt kunt u alvast een korte impressie lezen over de fantastische Internationale Jongeren Conferentie die eind september ter ere van het 25 jarig jubileum van de Janusz Korczak Stichting is gehouden. Er is in deze week zoveel interessants gezegd en gedaan, dat we hebben besloten om het volgende bulletin geheel te wijden aan de conferentie om zo deze ervaring met u te kunnen delen. Verder vindt u een bespreking van het nieuwste deel uit de Korczakiana-serie, 'Het recht van het kind op Respect', samengesteld en geschreven door René Görzten. Ook kunt u lezen over het Nash Dom zomerkamp in de regio van Saratov aan de Wolga, in een bijdrage van een van de Nederlandse deelnemers. Lodewijk Galenkamp, nu een van de leidinggevenden van het Nash Dom kamp, deelt zijn persoonlijke ervaringen over de kampen en het gedachtegoed van Janusz Korczak. Tot slot hebben we nog twee interessante zaken voor u gesignaleerd. Een daarvan was een belangrijke studiedag in Antwerpen afgelopen mei naar aanleiding van de internationale dag van het gezin. Twee impressies hiervan geven we u door. Deze zullen wellicht van uw zijde reacties opleveren. Die willen we graag in volgende bulletin opnemen.

UIT HET WERK VAN KORCZAK

Nieuwe publicatie in de serie „Korczakiana“

In de serie 'Korczakiana' verscheen op 21 april jl, een prachtig nieuw deel van Janusz Korczak, uitgegeven door René Görzten, "**Het Recht van het Kind op Respect**". Eerder verschenen in de reeks een *Korczak-bibliografie* (dl 1), Korczaks *Onder vier ogen met God* (dl 3) en zijn *ghetto-dagboek* (dl 4), alle eveneens uitgegeven en ingeleid door Görzten. Het boek schenkt ons een indrukwekkend drieluik. In het eerste deel I van het net verschenen boek neemt Görzten ons mee naar Korczaks ervaringen in de zomerkolonien in de periode 1904 – 1908. Görzten laat zien hoe de jonge, 26 jarige arts Janusz Korczak door deze ervaringen inzicht gekregen heeft in het leven van kinderen en bewuster

In het weeshuis van Korczak [foto SWP]

is gaan nadenken over de moeilijke maar prachtige omgang met kinderen, of zoals hij het zelf uitdrukt, 'de tover van het opvoedingswerk'. Korczaks werkzaamheden in de zomerkolonies zijn bepalend geweest voor de richting die hij als opvoeder en pedagoog later zou nemen.

Het tweede deel van het boek bevat o.a. een van de meeste centrale teksten van Korczak, nl 'Het Recht van het Kind op Respect'(1928). Daarnaast zijn er 24 andere teksten van Korczak opgenomen, die hij schreef tussen 1898 en 1938. De rode draad die door deze teksten loopt is het verlangen naar een beter leven voor kinderen. Hij vraagt niet, maar eist dat de grondrechten van kinderen gerespecteerd worden. Görzten schrijft over deze opstellen: 'wie denkt dat met Korczak vele problemen opgelost kunnen worden, zal teleurgesteld worden. Maar wie hem leest verandert onomkeerbaar en is voor altijd verloren. Misschien dat de nabijheid van Korczak ook bij de lezer een verlangen doet ontstaan naar een beter leven....voor kinderen'

Het derde en laatste deel is een prachtige epiloog van Görzten over Korczaks plaats binnen de reformpedagogiek en met name zijn verhouding tot Maria Montessori. De vergelijking met Maria Montessori is in veel opzichten verhelderend maar ook onthullend. Hoewel er veel parallellen tussen deze beide artsen zijn, is Korczak radicaler en zijn denkbeelden vallen niet samen met die van de reformpedagogische beweging. Hij wijst de opvatting over de maakbaarheid van het kind af en is zeer terughoudend om de wereld van het kind binnen te dringen. Die wereld blijft een volgeschreven vel perkament met hiërogliefen die we amper kunnen ontcijferen. Montessori echter heeft het ontwikkelingsproces van het kind gevangen in een haast knellende methode en meent het kind in al zijn aspecten te kennen. Görzten schrijft heel treffend, 'Voor Korczak bleef het kind een eeuwig raadsel, een mysterie waaraan hij talloze vragen stelde en waarvan de voorzichtige beantwoording nooit meer dan een subjectieve waarheid werd'.

Al bij al een waardevolle nieuwe band in de reeks Korczakiana welke laat zien dat Korczak een bijzonder pedagoog en opvoeder was waar men ook in onze tijd nog veel, zeer veel van kan leren.

'Het recht van het kind op respect', uitg. SWP te A'dam. 236 pag. Prijs 24.75. Te bestellen bij SWP dan wel bij de Korczak Stichting. info@korczak.nl of per brief naar Postbus 70048, 1007 KA te Amsterdam.

Mijn favoriete Korczak citaat

door: Lodewijk Galenkamp

Ik wil u graag vertellen over mijn ervaringen met Korczak in plaats van u een beschrijving te geven van mijn favoriete citaat. Veel gelezen over Korczak heb ik namelijk niet, maar de ervaringen die ik heb opgedaan en het gevoel dat ik heb bij de pedagogiek van Korczak zijn voor mij des te bijzonder.

Als 13 jarig kind ben ik voor het eerst met Korczak in aanraking gekomen op het Nash Dom zomerkamp georganiseerd door de Nederlandse en Russische Korczak stichting. De werkwijze heeft sterke vergelijkingen met de manier waarop Korczak werkte in zijn tehuizen en in de vakantiekoloniën. De gelijkwaardigheid tussen de kinderen en begeleiders en het respect voor elkaar heb ik altijd als aanwezig ervaren in deze kampen, een fantastisch gevoel waardoor ik mezelf kon zijn.

In een van de kampen heb ik voor veel problemen gezorgd en ook enkele kampregels overtreden. Hier heb ik ervaren hoe belangrijk het voor mij is geweest dat Korczak werd toegepast. Door in een gelijkwaardige dialoog te blijven, en mij het recht op de dag van vandaag te geven zijn we er goed uit gekomen.

Inmiddels ben ik alweer 8 jaar begeleider in het kamp en is Korczak een deel van mijn leven geworden, de ervaringen hebben me de persoon gemaakt die ik nu ben. Ik heb fantastische en verrassende dingen met kinderen meegeemaakt door te werken volgens de ideeën van Korczak, ik zou niet beter meer willen weten!

Iedereen fantastisch bedankt.

GEDICHT

Als ieder kind
vandaag weer lekker lacht,
dan kan het veel meer leren
dan jij dacht,

dus: weg die stress,
een nieuwe didaktiek,
want van een beetje lachen
wordt niemand ziek!

Arie de Bruin

ACTIVITEITEN JKS

Nash Dom 2007

door: Tessa.

Op zaterdag 7 juli 2007 was het dan eindelijk zover, het vliegtuig was opgestegen en we waren eindelijk onderweg naar Rusland. Alles was heel soepel verlopen. Ondanks

dat ik gefouilleerd werd ben ik niet bestempeld als crimineel en in een cel gegooid, al mijn bagage zat in het vliegtuig en ik had al mijn belangrijke spullen bij me. Maar op reis ben ik altijd een magneet voor problemen, dus ik dacht: 'hier klopt iets niet helemaal, er zou nu toch wel eens iets mis moeten gaan...' En terwijl ik dat dacht besloot mijn tas om me van mijn gepieker af te helpen en spontaan uit te scheuren. 'Gelukkig', dacht ik, 'nu kan de reis pas echt beginnen!'

We hebben heel veel leuke dingen gedaan: zwemmen in de rivier de Wolga. Ook was er de dag van de liefde, op die dag moet iedereen een lootje trekken met een naam van iemand uit het kamp. Voor diegene moet je dan allemaal lieve dingen doen, zoals een bosje bloemen of een lief briefje op zijn/haar bed leggen. Je bent die dag dan de engel van diegene. Ook kun je op die dag met iemand trouwen.

De Hollanddag was ook heel leuk, die dag wordt georganiseerd door de Nederlanders. Het is heel grappig om de Russen dan allemaal oud-Hollandse spelletjes te laten doen, en ze de opdracht te geven om de zin 'zeven scheve sneetjes schuin beschuit' foutloos te laten zeggen, voordat ze de eetzaal in mogen.

Al die dingen waren allemaal heel leuk, maar wat toch de meeste indruk op me heeft gemaakt is de sfeer in het kamp. Iedereen is heel close met elkaar, en iedereen staat voor elkaar klaar. Omdat ik slechtziend ben is het voor mij best lastig om door een heel drukke stad te lopen, maar toen we naar het centrum van Moskou gingen was er altijd wel iemand die me hielp.

In het kamp ben je verdeeld in families. Met die mensen doe je veel activiteiten, je eet samen en om de paar dagen is er een familiemeeting. Hoewel ik de mensen in mijn familie niet echt goed kende, voelde ik me toch thuis in de groep.

De Sbor is ook een traditie van het kamp. Dan komt het hele kamp bij elkaar in een grote kring staan en worden er liedjes gezongen. Ook wordt er gezegd wat er de volgende dag wordt gedaan, en je kunt mensen bedanken voor iets dat ze die dag voor je hebben gedaan. De Sbor vond ik altijd het leukste moment van de dag, iedereen is dan bij elkaar en je voelt je echt een deel van een grote familie.

Wat ik heel bijzonder vond van het kamp was dat iedereen best goed met elkaar kon communiceren, al was het een kwart in het Nederlands, Russisch, Engels en Duits door elkaar. Op de dag van het zelfbestuur (een dag waarop alle leiders weg zijn en de oudste kinderen van het kamp de leiding overnemen) was ik 'moeder' van de jongste familie. Die kinderen waren rond de 7 jaar en spraken alleen maar Russisch tegen me en ik praatte Nederlands terug, en toch begrepen we elkaar.

Op woensdag 1 augustus was het dan jammer genoeg zo ver, het vliegtuig was opgestegen en we gingen weer terug naar Nederland. Drie weken daarvoor vroeg ik me nog af of ik in Rusland wel vrienden zou maken, maar op de terugreis zat ik naast een vriendin die ik op het kamp had leren kennen, was mijn tas vakkundig dichtgeknoopt en was ik aardig wat roebels (Russisch geld) armer, maar des te meer ervaringen rijker!

Internationale Korczak Jongeren Ontmoeting 2007

door: Theo Cappon

We hadden onszelf als stichting geen mooier jubileum cadeau kunnen schenken dan deze prachtig geslaagde internationale ontmoeting in Bergen aan Zee. In het december nummer van ons Bulletin zullen we er uitvoerig op terug komen. Nu even heet van de naald een eerste terugblik. Als je het woord conferentie gebruikt komen er natuurlijk automatisch beelden bij u en mij naar boven van lezingen en aandachtig luisterend publiek. Hoe anders verliep deze 5-daagse ontmoeting tussen jonge deelnemers uit 12 verschillende landen: Ghana, Burundi, Bangladesh, India, Brazilië, Oekraïne, Rusland, Tatarstan, Frankrijk, Duitsland, Litauwen en natuurlijk Nederland. De inhoudelijke workshops werkten vanuit 8 thema's. Deze waren zorgvuldig gekozen en internationaal herkenbaar, zoals *opgroeien in twee culturen; jongeren en de media; kinderen en jongeren en seksualiteit; omgaan met geweld en agressie*. Deskundigen gingen samen met de deelnemers steeds twee aanéensluitende ochtenden met een thema aan het werk. Een grote nadruk werd gelegd op eigen ervaringen en betrokkenheid.

Iedere keer kwamen de deelnemers naar ons toe om te vertellen hoeveel zo'n bijeenkomst voor hen persoonlijk had betekend. Natuurlijk werd er kennis over gedragen maar daarnaast ook een verandering in de eigen instelling en attitude. Als je zo 5 dagen en 5 lange avonden met elkaar optrekt groeit er een enorme band en wederzijds vertrouwen. Dan wordt er intens naar elkaar geluisterd en van elkaar geleerd. Door de creatieve workshops die in de middagen plaats vonden werd er bovendien ook nog eens beroep gedaan op onbekende mogelijkheden en competenties van de mensen. Theater, muziek, construeren van objecten, animatiefilms maken, spelend terugkeren naar je eigen jeugd, schilderen en bewegen en nog meer. Deze ontdekkingen binnen jezelf ondersteunden op hun beurt weer de ochtendssessies.

Heel apart waren de zogenaamde 'Open podia' in de avonduren waar een ieder zijn verhaal kwijt kon. Men vertelde over ervaringen en projecten uit de landen van herkomst. Elke avond was er voor deze presentaties oprechte belangstelling getuigen de talloze vragen en nagesprekken.

De conferentiegroep [foto: Theo Cappon]

Er waren bijzondere hoogtepunten, waarvan het schitterende concert door de wereldberoemde zangeres van het Jiddische lied Shura Lipovsky met begeleiding van Jan Rademaker, accordeon, ons nog lang zal bijblijven.

Tot slot, een woord van dank aan het team dat maanden achter elkaar gewerkt heeft aan de tot standkoming van deze internationale happening: Zosia, Reina, Lodewijk, Alsu, Julia, Hans, Carlo en ondergetekende. En natuurlijk ook dank aan allen die materieel en financieel deze conferentie hebben gesteund. **Proficiat mensen!!**

GESIGNALEERD

Studiedag Internationale dag van het gezin

Naar aanleiding van de Internationale dag van het gezin werd op 15 mei jongstleden een belangrijke studiedag georganiseerd door het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen in Vlaanderen samen met de universiteiten van Maastricht en Antwerpen. De titel luidde 'Gedeelde pedagogische verantwoordelijkheid? Een opvoedingsbelofte'. Veel voordrachten waren de moeite waard om in kort bestek even door te geven. In dit Bulletin alvast twee thema's.

De eerste is van **Dr. Martine Delfos**, 'Ouderschap en opvoedingsbelofte in het virtuele milieu'.

Delfos spreekt over een geheel nieuwe opvoedende instantie. Naast het gezin, de school en de leef- en woonomgeving is er nu de virtuele wereld die het leven van kinderen binnendringt. Ouders weten nauwelijks wat er zich in die wereld afspeelt, laat staan dat ze er greep op hebben. Het is de passieve wereld van video en tv en de actieve wereld van internet, gaming, mobieltjes e.d. Jongeren bewegen zich in verschillende werelden en kunnen van identiteit wisselen. Die virtuele wereld schept mogelijkheden om met anderen over de hele wereld te communiceren. Door die andere wereld wordt je beïnvloed, het dus eigenlijk een onbedoelde opvoedende instantie. Maar daar zit het venijn, we hebben geen greep op die 'opvoeder'. Ouders, maar ook leerkrachten beseffen dat de invloed aan hen dreigt te ontglippen. Delfos draagt een oplossing aan: We zullen ons moeten ontwikkelen van ouder naar groepsopvoeder. We zullen de belofte ook naar elkaar moeten doen elkaar te ondersteunen in de opvoeding. Bv als ouders van kinderen in een bepaalde schoolklas regels afspreken over internetgebruik.

Ze realiseert zich dat dit een hele pedagogische omslag teweeg zal brengen.

De tweede voordracht is van **Prof. Jan Willems**. Hij komt met een prikkelend en misschien controversieel voorstel. Hij spreekt de vrees uit dat ons samenleving niet veel verder zal emanciperen als ouderschap en opvoeding niet veel centraler komen te staan in het beleid van de overheid. Hij wijst erop dat het Kinderrechtenverdrag het begrip gezin gaat vervangen door ouders en kinderen en daarmee ruimte maakt voor ouderschap en opvoeding. Kinderrechten betekenen plichten van ouders, maar de ouders moeten dat wel kunnen waarmaken. Dat is geen vanzelfsprekende zaak en daarom zijn pleidooi voor een ouderschapsvoorbereiding die eigenlijk al op school be-

hoort te beginnen. In het verlengde daarvan is er een soort maatschappelijke 'wijding' van de ouders bij de geboorte-aangifte als feestelijk hoogtepunt van de ouderschapsvoorbereiding en de toegezegde beschikbaarheid van ouderschapsondersteuning door de overheid. Een officiële opname in de opvoedingsgemeenschap van ouders, staat en samenleving. Weet u nog? 'it takes a village to raise a child'.

Beide voordrachten roepen wellicht vragen en reacties bij u op. We willen die graag opnemen in het volgende nummer. Een goede polemiek lijkt ons zeer gezond.

Bij het afscheid van Stan Meuwese

door: Jan van der Born

Het juni nummer van het "Tijdschrift voor de Rechten van het Kind", een uitgave van Defence for Children International (DCI), is geheel gewijd aan het afscheid van Stan Meuwese als directeur van DCI International Nederland (1992-2007).

Typerend voor Stan Meuwese is de reactie, die hij geeft in het tijdschrift "Jeugd en Co" (augustus 2007) op de plannen van de overheid om prepcamps te stichten. Op de vraag: "Hoe zou jij die probleemjongeren aanpakken?" antwoordt hij: "Niet door te boeien maar door te binden. Geef ze persoonlijke aandacht en betrokkenheid(...). Stuur jongerenwerkers op hun dak die hen uit bed bellen als ze naar het arbeidsbureau moeten. Zorg dat zo'n jongerenwerker maximaal 5 cliënten heeft en dat hij altijd beschikbaar en bereikbaar is. Laat je cliënt niet los, stand by your man. Ik geloof in kortdurende intensieve begeleiding. Maar dat zal wel weer onvoldoende rapporteerbaar zijn ofzo." En op de vraag wat het voornaamste is dat DCI heeft bereikt?" is het antwoord: "Dat Rouvoet het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind als uitgangspunt noemt. Alsof jarenlang druppelen op de steen eindelijk effect heeft. Er stond niet 'met dank aan DCI' bij, maar zo voelde het wel."

In dit nummer van "Jeugd en Co" is de geschiedenis van de Rechten van het Kind in de verschillende bijdragen terug te vinden. Herman Baartman memoreert het verhaal van Mary Ellen als start van het gevecht tegen kindermishandeling. Mary Ellen, negen jaar oud, werd in maart 1874 een politiebureau in New York binnen gedragen. Mensen zagen een meisje van negen jaar met het lijf van een vijfjarige, op haar gezicht een akelige snee van een schaar waarmee ze een aantal dagen daarvoor nog bewerkt was. De griffier, die bij de rechtszitting dienst had, merkte op: "hier wordt het eerste hoofdstuk geschreven van de rechten van het kind." Korczak schreef een aantal jaren later één van die eerste hoofdstukken. Hij deed dat op basis van zijn eigen ervaringen met de opvoeding van zijn weeskinderen. Uiteindelijk ondertekenden in 1989 de leden van de VN het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Het aan Stan Meuwese gewijde tijdschrift belicht de samenwerking tussen de verschillende NGO's (Non Gouvernementele Organisaties). Er bestaat een groot aantal organisaties met ieder hun eigen belangen. Jaap Doek, oud-voorzitter VN-Comité voor de Rechten van het Kind, laat zien dat deze NGO's een geheel eigen verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van de implemen-

tatie van het IVRK. De Verdragstaten rapporteren om de 5 jaar aan het Comité inzake de Rechten van het kind. De NGO's dienen dit implementatieproces kritisch te volgen en daarvan in een begeleidingsgroep verslag te doen. Een goede samenwerking kan er voor zorgen dat implementatie van het Verdrag en de uitvoering van de aanbevelingen van het Comité niet te veel inzakt. Stan Meuwese merkt daarbij op dat de overheid in de begeleidingsgroep graag de eerste viool speelt en als het moet ook zonder de NGO's kan. Dat moet voor de NGO's reden zijn zich nadrukkelijk te manifesteren en dus samen te werken. Een oproep bij zijn afscheid, die de NGO's niet zo maar naast zich neer kunnen leggen.

Als afscheid schreven de vrienden en medewerkers van Stan Meuwese een Liber Amicorum, een vriendenboek. Aan de hand van 44 artikelen van het IVRK memoreren zij de bijdragen en inzet van Stan Meuwese betreffende het specifieke artikel. Besproken worden onderwerpen als jeugdstrafrecht, familierecht, jeugdparticipatie, klachtrecht, kindermishandeling, kindbeschermt, adoptie etc. Zo ontstaat niet alleen een beeld van de enorme inzet van Stan Meuwese op al die terreinen, maar ook een overzicht van het werk van DCI en andere NGO's.

In "Het belang van Stan" schrijft Margrite Kalverboer naar aanleiding van artikel 3: *Bij alle beslissingen die door de overheid, instanties en volwassenen worden genomen, behoort het belang van het kind de eerste overweging te zijn:*

"Bij de afweging van die belangen tussen kind en Staat en ouders en kinderen kiest Stan, ik zou haast zeggen per definitie, voor het belang van het kind en daarmee voor het belang van Stan. Want het belang van het kind is het belang van Stan. Zo heb ik Stan leren kennen."

Wie het belang van Stan verder wil leren kennen leze het "Liber Amicorum" uitgegeven door DCI. Laten we tenslotte niet vergeten dat het belang van Stan als voorvechter van de Rechten van het Kind, ook het belang van Korczak was en nog is en dus ook ons belang.

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat:

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

redactie
Theo Cappon
Anouk Brink

opmaak
Serge van Maris

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van **Kleine Korczak Bulletin**